

Απρίλιος 2016

Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΕ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το επίπεδο και η διάρθρωση των φόρων είναι το τελευταίο διάστημα στο προσκήνιο της οικονομικο-πολιτικής συζήτησης στην Ελλάδα. Ο λόγος για αυτό το ενδιαφέρον είναι ποικίλοι αλλά κυρίως σχετίζονται με το θεμελιώδες ερώτημα κατά πόσον η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών θα πρέπει να επιτευχθεί τουλάχιστον εν μέρει από την πλευρά των εσόδων και αν ναι, ποιοι φόροι μπορούν να αυξηθούν χωρίς να έχουν επιπτώσεις στην προοπτική της ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε η συγκριτική ανάλυση των φορολογικών δεικτών της Ελλάδος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ έχουν αυξηθεί κατά τα τελευταία έτη αλλά εξακολουθούν να βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ28 και μεταξύ των χαμηλότερων της ζώνης του ευρώ. Επιπλέον η σημερινή δομή των εσόδων παρουσιάζει μεγαλύτερη εξάρτηση από έμμεσους φόρους σε σύγκριση με τους άμεσους φόρους και τις κοινωνικές εισφορές. Παρόλα αυτά, με δεδομένο τον υψηλό βασικό συντελεστή ΦΠΑ, τα έσοδα από τη φορολόγηση στα προϊόντα υστερούν σημαντικά και αυτό οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες όπως η φοροδιαφυγή οι ελλείψεις εισπρακτικοί μηχανισμοί, κ.ο.κ. Αυτό αποτυπώνεται τόσο στο χαμηλό δείκτη αποδοτικότητας VAT Revenue Ratio του ΟΟΣΑ όσο και στον υψηλό δείκτη VAT-Gap μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. Η φορολογική πολιτική είναι μέρος της μακροοικονομικής πολιτικής που βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο της πολιτικής συζήτησης, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στο πλαίσιο της ΕΕ. Είναι σαφές ότι η αναμόρφωση του φορολογικού καθεστώτος είναι το σημαντικότερο και ταχύτερο μέσο επηρεασμού της οικονομικής συγκυρίας στο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής. Επίσης είναι κατανοητό ότι είναι απαραίτητο τόσο το σταθερό φορολογικό σύστημα για προσέλκυση επενδύσεων, όσο και οι μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης.

Τράπεζα Πειραιώς
Οικονομική Ανάλυση
και Επενδυτική Στρατηγική

researchdivision@piraeusbank.gr
Bloomberg: <PBGR>

Ηλίας Λεγκός
LekkosI@piraeusbank.gr

Αρτέμης Λεβεντάκης
LeventakisAr@piraeusbank.gr

Τράπεζα Πειραιώς
Βασ. Σοφίας 94 & Κερασσώντος 1,
11528 Αθήνα

Τηλ: (+30) 210 328 8187
Φάξ: (+30) 210 373 9580

Ηλίας Λεγκός
Group Chief Economist

Αρτέμης Λεβεντάκης
Senior Economist

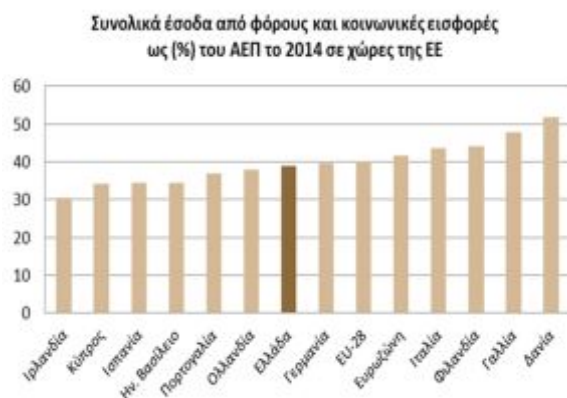
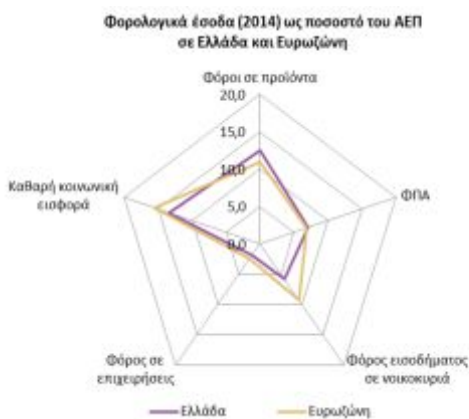
Η φορολογική διάρθρωση σε Ελλάδα και ΕΕ - συγκριτική ανάλυση

Το επίπεδο και η διάρθρωση των φόρων είναι το τελευταίο διάστημα στο προσκήνιο της οικονομικο-πολιτικής συζήτησης στην Ελλάδα. Ο λόγος για αυτό το ενδιαφέρον είναι ποικίλοι αλλά κυρίως σχετίζονται με το θεμελιώδες ερώτημα κατά πόσον η εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών θα πρέπει να επιτευχθεί τουλάχιστον εν μέρει από την πλευρά των εσόδων και αν ναι, ποιοι φόροι μπορούν να αυξηθούν χωρίς να έχουν επιπτώσεις στην προοπτική της ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Υπάρχει επίσης μια εκτεταμένη διεθνή αρθρογραφία σχετικά με αν οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές (όπως παρατηρείται σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες) επιβραδύνουν την αύξηση του ΑΕΠ. Επιπλέον έχει διαπιστωθεί ότι ο βαθμός αποτελεσματικότητας των φορολογικών μεταρρυθμίσεων στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής ποικίλλει δεδομένου ότι ανάλογα με το είδος των φόρων εντοπίζονται διαφορετικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και αναδιανομή των πόρων.

Παρότι η διεθνή σύγκριση των φορολογικών δεικτών και δομών συχνά περιορίζεται από προβλήματα ορισμών, ταξινόμησης και στατιστικής ερμηνείας, στην παρούσα μελέτη θα επιχειρηθεί η συγκριτική ανάλυση των επιμέρους φορολογικών δεικτών της Ελλάδος σε σχέση με αυτούς των χωρών μελών της ΕΕ, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζουν ειδικό ενδιαφέρον για συγκρίσεις, πολλώ δε μάλλον που δεν βασίζονται απλώς στους ισχύοντες φορολογικούς συντελεστές, αλλά λαμβάνουν υπόψη τη συνολική φορολογία.

Φορολογικά έσοδα ως % επί του Α.Ε.Π.

Τα δημοσιονομικά έσοδα, δηλαδή το συνολικό ποσό των φόρων και των υποχρεωτικών κοινωνικών εισφορών, αντιπροσώπευαν το 2014 το 40% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε επίπεδο ευρωζώνης το 41,5%. Σε σύγκριση με άλλες χώρες, η αναλογία φόρων στην Ε.Ε. παραμένει γενικά υψηλή, περίπου 13 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ πάνω από το επίπεδο των ΗΠΑ και περίπου 9,0 μονάδες πάνω από το επίπεδο της Ιαπωνίας. Τα επίπεδα υψηλής φορολογίας της ΕΕ, χρονολογούνται κυρίως από το τελευταίο τρίτο του 20ου αιώνα δεδομένου ότι ο ρόλος του δημόσιου τομέα έγινε πιο εκτεταμένος.

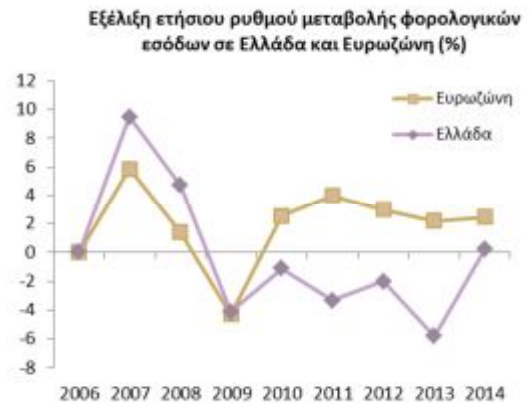
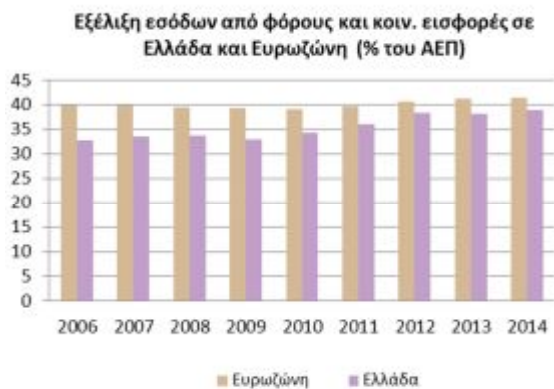

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στο σύνολο της ΕΕ το 2014 έχουν αυξηθεί σε σχέση με την προ κρίση εποχή, παρόλα αυτά το φορολογικό βάρος ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των Κρατών – Μελών, κινούμενο από επίπεδα μικρότερα ή κοντά στο 30% (Λιθουανία, Ρουμανία, Λετονία Βουλγαρία και Ιρλανδία) μέχρι και σε ποσοστά άνω του 43% (Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Αυστρία, Φιλανδία, Σουηδία) με υψηλότερο ποσοστό της Δανίας (51,9%). Η μεγαλύτερες αυξήσεις σε σχέση με το προηγούμενο έτος στις χώρες της ΕΕ σημειώθηκαν στη Δανία (+3,3 ποσ. μονάδες) και στην Κύπρο (+2,6 ποσ. μονάδες).

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα το 2014 διαμορφώθηκαν στο 39%, χαμηλότερα κατά σχεδόν 2,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το μέσο όρο των χωρών της ευρωζώνης. Εξαιρουμένων των τεκμαρτών κοινωνικών εισφορών, τα έσοδα διαμορφώθηκαν στο 35,9% του ΑΕΠ το 2014 στην Ελλάδα, μειωμένα κατά 4,3 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του αντίστοιχου μεγέθους της ευρωζώνης. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερα (+5,8 ποσ. μονάδες) σε σχέση με την προ κρίση εποχή (μ.ο. 2006-2009 33,2%) αλλά αυτό οφείλεται κυρίως στη σημαντική μείωση του ΑΕΠ και όχι στη βελτίωση των εσόδων. Αντίθετα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, τα φορολογικά έσοδα το 2014 στην Ελλάδα, έχουν μειωθεί κατά μέσο όρο 10% σε σχέση με την περίοδο 2006-2010. Αξιοσημείωτο είναι ότι με εξαίρεση το 2014 που αυξήθηκαν οριακά έναντι του προηγούμενου έτους (0,2%), καταγράφουν αρνητικό ετήσιο ρυθμό μεταβολής από το 2009. Στην ευρωζώνη με εξαίρεση το 2009 που καταγράφηκε αρνητικό πρόσημο, από το 2010 ο μέσος όρος ανόδου των φορολογικών εσόδων κυμαίνεται στο 2,8% και στο 3,4% σε επίπεδο ΕΕ.

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Χαρακτηριστικό είναι ότι τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα (εξαιρουμένων των τεκμαρτών εισφορών) κυμαίνονται σε υψηλότερα επίπεδα τα τελευταία 4 χρόνια σε σχέση με το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ, με τη μεγαλύτερη διαφορά να καταγράφεται το 2014 (1,5 ποσ. μονάδα). Αντίθετα, την περίοδο 1965-2000 η Ελλάδα υστερούσε κατά μέσο όρο 7,4 ποσ. μονάδες έναντι του μ.ο. των χωρών του ΟΟΣΑ, επιτυγχάνοντας σταδιακή σύγκλιση από το 2^ο μισό της δεκαετίας του '90.

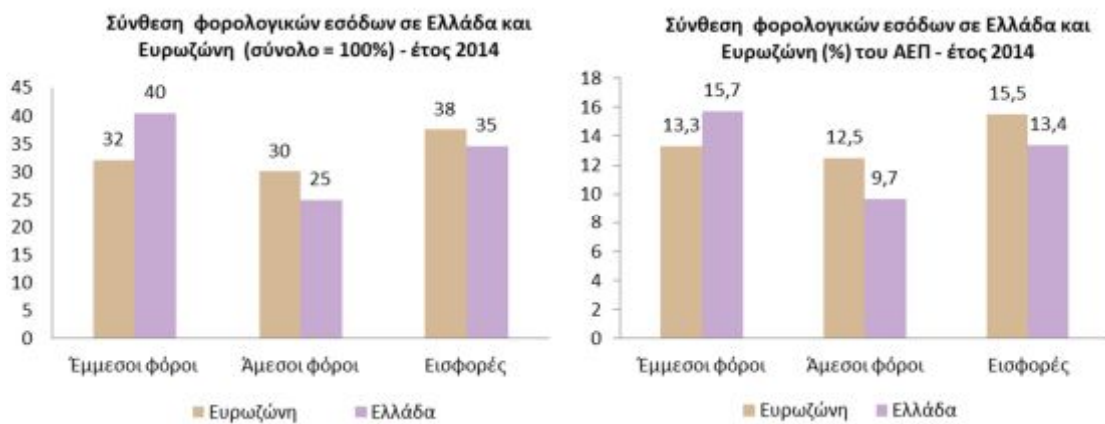

Πηγή: OECD, Piraeus Bank Research

Βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος

Παρά το γεγονός ότι η διαφορά των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη είναι σχετικά μικρή (2,5 ποσ. μονάδες), έντονη διαφοροποίηση παρατηρείται στη σύνθεση των εσόδων, η οποία διακρίνεται σε άμεσους, έμμεσους φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα φορολογικά έσοδα στην Ελλάδα προέρχονται κυρίως από έμμεσους φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και λιγότερο από άμεσους φόρους, όπως συμβαίνει στις άλλες αναπτυγμένες χώρες. Αναλυτικότερα, οι έμμεσοι φόροι και οι κοινωνικές εισφορές για το 2014 αποτελούσαν το 15,7% και 13,4% του ΑΕΠ στην Ελλάδα, έναντι 13,3% και 15,5% αντίστοιχα στην Ευρωζώνη. Οι άμεσοι φόροι αντίστοιχα αποτελούσαν μόλις το 9,7% στην Ελλάδα έναντι 12,5% στην Ευρωζώνη. Ειδικότερα, σε ότι αφορά τη σύνθεση των φορολογικών εσόδων στη χώρα μας, το 40% προέρχεται από έμμεσους φόρους το 25% από άμεσους φόρους και το 35% από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ευρωζώνη διαμορφώνονται σε 32% για τους έμμεσους φόρους, 30% για τους άμεσους και 38% από κοινωνικές εισφορές.

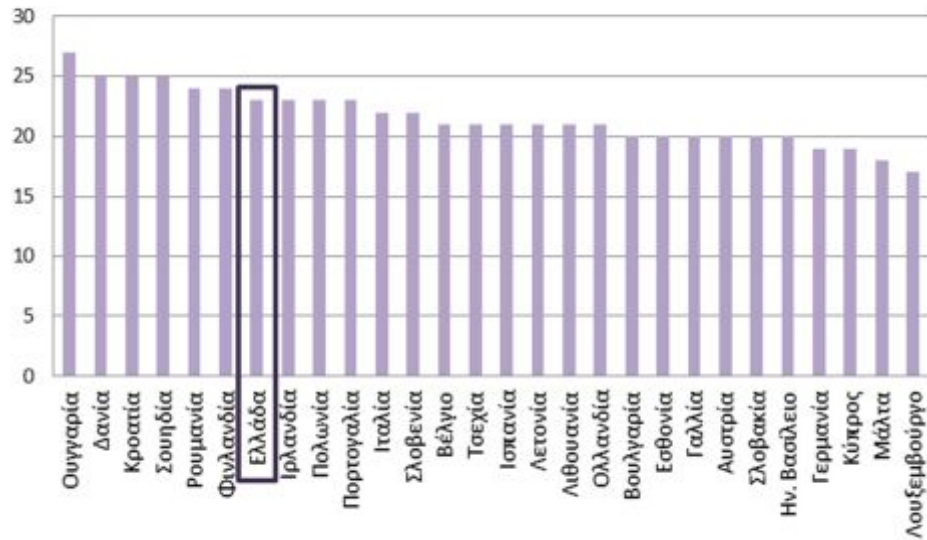
Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Έσοδα από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας

Παρά τη διαφορά κατά 6,0 σχεδόν ποσ. μονάδες που επισημάνεται μεταξύ Ελλάδας (32,1%) και Ευρωζώνης (26,1%) στη φορολόγηση των προϊόντων σε σχέση με τις συνολικές φορολογικές εισπράξεις, τα έσοδα από το ΦΠΑ έχουν σαφώς μικρότερη απόκλιση, λαμβάνοντας υπόψη ότι η συγκεκριμένη κατηγορία αποτελεί το 18,3% των συνολικών εσόδων στην Ελλάδα έναντι 16,4% στην Ευρωζώνη, ενώ σε σχέση με το ΑΕΠ αποτελούν το 7,1% και 6,8% αντίστοιχα.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις, σε συνδυασμό με το ότι η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες με υψηλό βασικό συντελεστή ΦΠΑ (23%) οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα έσοδα της συγκεκριμένης κατηγορίας υστερούν σημαντικά και αυτό οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες όπως η φοροδιαφυγή οι ελλείψεις εισπρακτικοί μηχανισμοί και η ύπαρξη μικρότερων συντελεστών σε μεγάλες κατηγορίες αγαθών. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Ελλάδα διέθετε σύμφωνα με τους υπολογισμούς του ΟΟΣΑ (στοιχεία 2012) το 2ο χαμηλότερο δείκτη αποδοτικότητας ΦΠΑ (VAT Revenue Ratio/VRR) μεταξύ των χωρών του Οργανισμού. Ο δείκτης (VRR) υπολογίζει την πραγματική απόδοση των εσόδων από ΦΠΑ σε σχέση με τα έσοδα που θα μπορούσαν να εισπραχθούν αν ο ίσχυε ο βασικός συντελεστής χωρίς εξαιρέσεις και χωρίς ελλειμματική εφαρμογή.

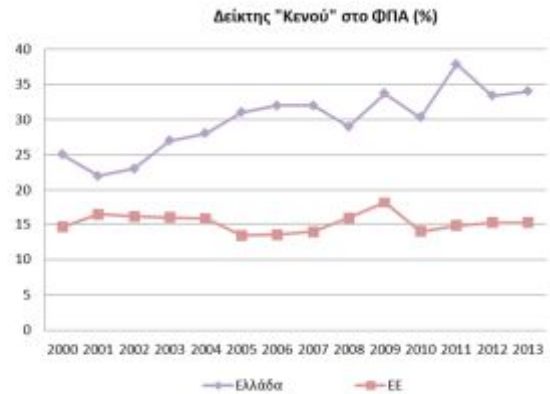
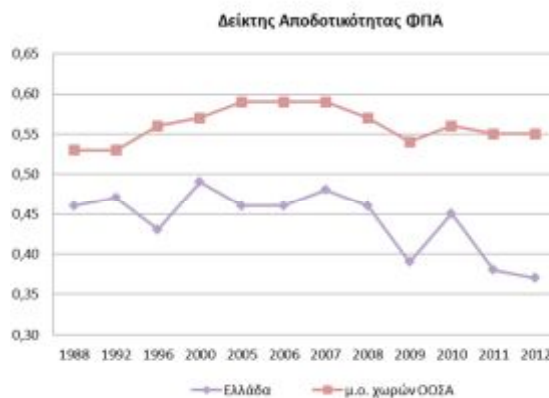
Βασικοί συντελεστές ΦΠΑ στην ΕΕ (2015)

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Ανάλογη εικόνα αποτυπώνεται και στην ετήσια έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το δείκτη που αποτυπώνει το «κενό» στο ΦΠΑ (VAT-Gap) στις χώρες της Ε.Ε. Με το συγκεκριμένο δείκτη υπολογίζεται η αποτελεσματικότητα των μέτρων επιβολής του ΦΠΑ και της συμμόρφωσης, καθώς παρέχει μια εκτίμηση της απώλειας εσόδων που οφείλονται σε απάτη, φοροδιαφυγή, φοροαποφυγή, πτωχεύσεις καθώς και λανθασμένους υπολογισμούς.

Σύμφωνα με την τελευταία μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2015), το κενό στο ΦΠΑ ανήλθε για το έτος 2013 στην ΕΕ σε 15,2% των θεωρητικών εσόδων ΦΠΑ. Η Ελλάδα είχε το 2013 το 4ο υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των χωρών της ΕΕ με ποσοστό 34% (ο λόγος των 6,5 δις. ευρώ που αφορά το έλλειμμα στο ΦΠΑ ως προς τα 19 δις. ευρώ που θεωρητικά έπρεπε να εισπραχθούν σε ετήσια βάση το 2013). Την περίοδο 2000-2013, το κενό του ΦΠΑ στην Ελλάδα ήταν από τα υψηλότερα στην ΕΕ, ενώ την καλύτερη επίδοση εμφάνισε το 2000 με το δείκτη να διαμορφώνεται στο 25%.

Πηγή: OECD, European Commission, Piraeus Bank Research

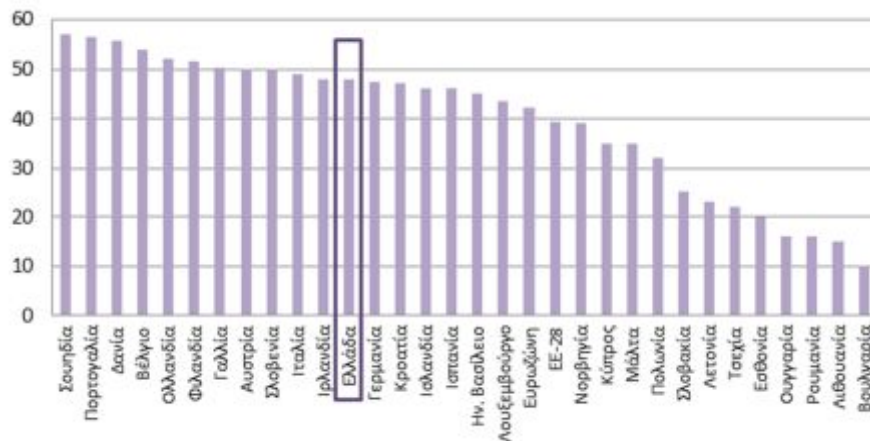

Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων

Οι φόροι εισοδήματος αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή φορολογικών εσόδων σύμφωνα με το μ.ο των χωρών της Ευρωζώνης, αντιπροσωπεύοντας το 28,5% του συνόλου των φορολογικών εισπράξεων ενώ αναφορικά με την διάκριση του φόρου εισοδήματος, το 22,4% προέρχεται από τα νοικοκυριά (2014). Στην Ελλάδα οι φόροι στο εισόδημα αποτελούν το 21,7% των συνολικών φορολογικών εσόδων. Συνολικά διαπιστώνεται ότι η φορολόγηση φυσικών προσώπων αποφέρει το 15% των συνολικών φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα υστερώντας κατά 7,4 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του αντίστοιχου μεγέθους της ευρωζώνης. Αντίθετα, η διαφορά στη φορολόγηση των επιχειρήσεων είναι σαφώς μικρότερη σύμφωνα με τα στοιχεία του 2014, δεδομένου ότι στην Ευρωζώνη τα φορολογικά έσοδα από τις επιχειρήσεις αποτελούν το 5,9% των συνολικών φορολογικών εσόδων έναντι 4,8% στην Ελλάδα.

Ο υψηλότερος φορολογικός συντελεστής εισοδήματος το 2015 καταγράφεται στη Σουηδία (57%), στην Πορτογαλία (56,5%) στη Δανία (55,8%) και στο Βέλγιο (53,8%) και ο χαμηλότερος σημειώνεται στη Βουλγαρία (10%), στη Λιθουανία (15%) και στη Τσεχία & Ρουμανία (16%). Το 2015 ο φορολογικός συντελεστής εισοδήματος στην ΕΕ διαμορφώθηκε, κατά μέσο όρο, στο 39,3% και στην ευρωζώνη στο 42,1%. Η Ελλάδα ταξινομείται 12^η στην κατάταξη μεταξύ 30 ευρωπαϊκών χωρών (28 χωρών της ΕΕ και Νορβηγία, Ισλανδία) με ανώτατο συντελεστή 48%. Στο ποσοστό της Ελλάδας όπως το καταγράφει και η σχετική ετήσια έκθεση της Eurostat σχετικά με τις τάσεις στη φορολογία στην ΕΕ το 2015, περιλαμβάνεται η αναμορφωμένη ειδική εισφορά αλληλεγγύης 6% που επιβαρύνει το εύρος των εισοδημάτων 100 χιλ. με 500 χιλ. ευρώ (για ποσά άνω των 500 χιλ. ευρώ διαμορφώνεται σε 8%). Να σημειωθεί ότι αντίστοιχα ποσοστά με την Ελλάδα το 2015, με μικρές αποκλίσεις, παρουσιάζει η Γερμανία (47,5%), η Ιρλανδία (48%) και η Ιταλία (48,9%).

Σύγκριση υψηλού φορολογικού συντελεστή εισοδήματος φυσικών προσώπων ευρωπαϊκών χωρών - 2015

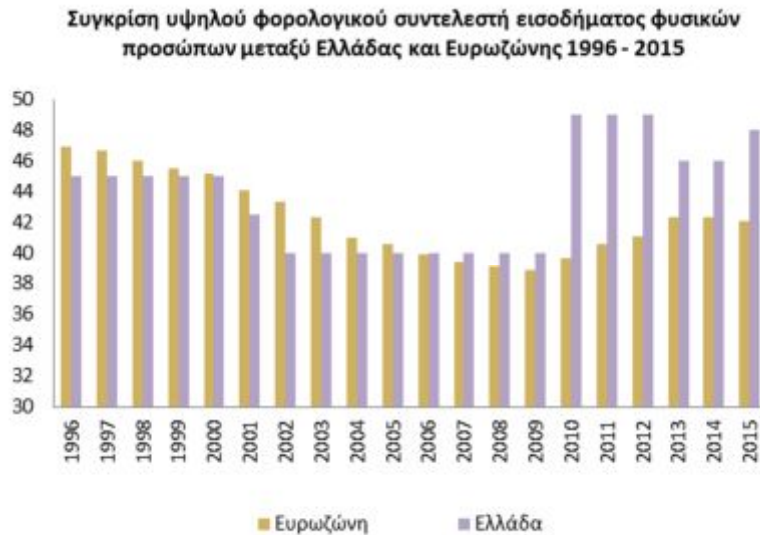

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Συγκρίνοντας τον υψηλότερο φορολογικό συντελεστή εισοδήματος την τελευταία 20ετία στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη, διαπιστώνουμε ότι η μεταξύ τους απόκλιση κατά μέσο όρο την περίοδο 1996-2009 κυμάνθηκε στο 0,8%, ενώ την περίοδο 2010-2015 εκτινάχθηκε στις 6,5 ποσοστιαίες μονάδες κυρίως λόγω της επίδρασης της επιβολής της έκτακτης εισφοράς αλληλεγγύης στη χώρα μας. Επίσης σε ότι αφορά στην ευρωζώνη παρατηρείται την προ κρίση περίοδο βαθμιαία αποκλιμάκωση μέχρι το 2009, ενώ έκτοτε παρατηρείται σταδιακή αύξηση μέχρι το 2014 (η οποία δεν ξεπέρασε τα προ κρίσης επίπεδα) και μικρή αποκλιμάκωση το 2015. Στην Ελλάδα αντίστοιχα εντοπίζονται τρεις περίοδοι με

διαφορετικά επίπεδα συντελεστών, η 1^η το διάστημα 1996 -2000 (προ ευρώ εποχή) με 45%, η 2^η 2002-2009 με 40% και η 3^η το διάστημα 2010-2015 με μέσο όρο στο 47,8% (λόγω των επιδράσεων της έκτακτης εισφοράς).

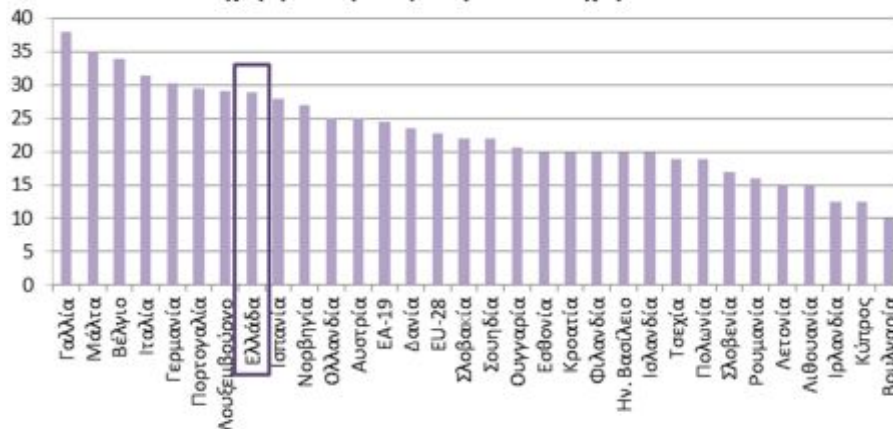
Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Για κάθε είδος φόρου παρατίθεται το ποσό του καταβαλλόμενου φόρου ως ποσοστό της φορολογικής βάσης. Αυτό είναι γνωστό ως «implicit tax rate». Σημαίνει δε ότι τόσο ο φορολογικός συντελεστής όσο και ο τρόπος με τον οποίο υπολογίζεται η φορολογική βάση επηρεάζουν τα τελικά στοιχεία. Εάν οι συγκρίσεις γίνονται μόνο με βάση τους φορολογικούς συντελεστές, μπορεί να είναι παραπλανητικές, καθώς οι κανόνες για τον υπολογισμό της φορολογικής βάσης μπορούν να διαφέρουν σημαντικά. Ένας υψηλός φορολογικός συντελεστής μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλά έσοδα από τη φορολογία εάν κατά τον υπολογισμό της φορολογικής βάσης μπορούν να γίνουν σημαντικές φορολογικές εκπτώσεις. Ο τεκμαρτός φορολογικός συντελεστής επί της εργασίας προσεγγίζει κατά μέσο όρο την πραγματική φορολογική επιβάρυνση στο εισόδημα από την εργασία στην οικονομία. Στην περίπτωση της Ελλάδας η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας είναι ανώτερη του μέσου όρου, και καταγράφει τον 10ο υψηλότερο τεκμαρτό φορολογικό συντελεστή στην ΕΕ, για τα προερχόμενα από την εργασία εισοδήματα ίσο με 38% (έναντι 36,1% για το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – μέγεθος 2012).

Σε ότι αφορά στις επιχειρήσεις, τον υψηλότερο φορολογικό συντελεστή το 2015 διατηρεί η Γαλλία (38%) και ακολουθούν η Μάλτα (35%), το Βέλγιο (34%) και η Ιταλία (31,4%). Η χαμηλότερη φορολόγηση σημειώνεται στη Βουλγαρία (10%) και ακολουθούν Κύπρος και Ιρλανδία με 12,5%. Το 2015 ο φορολογικός συντελεστής επιχειρήσεων στην ΕΕ διαμορφώθηκε, κατά μέσο όρο, στο 22,8% και στο 24,6% στην ευρωζώνη. Η Ελλάδα ταξινομείται 8η στην θέση μεταξύ 30 ευρωπαϊκών χωρών με ανώτατο συντελεστή, μετά τις πρόσφατες νομοθετικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο 2015 (ν.4334/2015), στο 29% από 26% το 2014.

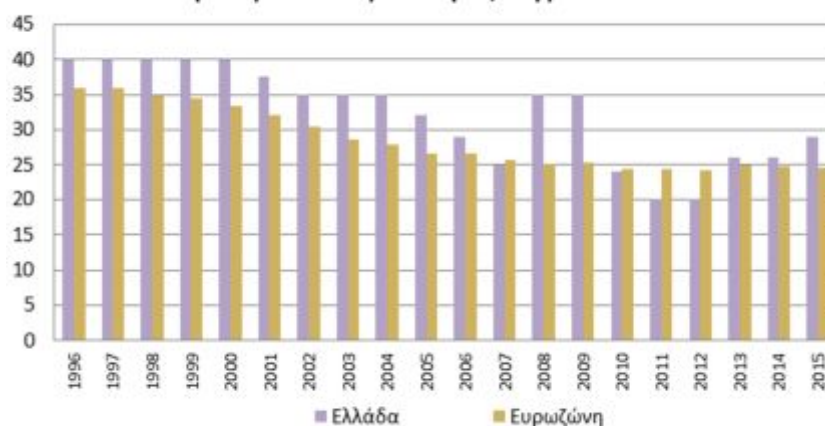
Σύγκριση υψηλού φορολογικού συντελεστή εισοδήματος επιχειρήσεων μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών - 2015

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Συγκρίνοντας τον υψηλότερο φορολογικό συντελεστή στις επιχειρήσεις την τελευταία 20ετία στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη διαπιστώνεται ότι η μεταξύ τους απόκλιση κατά μέσο όρο την περίοδο 1996-2015 κυμάνθηκε στο 3,7% (έναντι 4,4% το 2015), ενώ την περίοδο 2008-2009 εκτινάχθηκε στις 10 ποσοστιαίες μονάδες λόγω της επίδρασης της επιβολής της έκτακτης εισφοράς στις επιχειρήσεις. Επίσης σε ότι αφορά την ευρωζώνη παρατηρείται βαθμιαία αποκλιμάκωση μέχρι το 2008, ενώ έκτοτε παρατηρείται σταθεροποίηση στα επίπεδα του 25% με μικρή μείωση τα 2 τελευταία χρόνια. Στην Ελλάδα (με εξαίρεση την περίοδο 2008-2009) παρατηρείται σημαντική αποκλιμάκωση 20 ποσοστιαίων μονάδων μέχρι τα χαμηλά επίπεδα του 2012, ενώ έκτοτε αυξήθηκε κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες, λαμβάνοντας υπόψη και τις νομοθετικές ρυθμίσεις του προηγούμενου έτους (Ν.4334/2015, αύξηση των φορολογικών συντελεστών στις επιχειρήσεις από 26% στο 29%).

Σύγκριση υψηλού φορολογικού συντελεστή επιχειρήσεων μεταξύ Ελλάδας και Ευρωζώνης 1996 - 2015

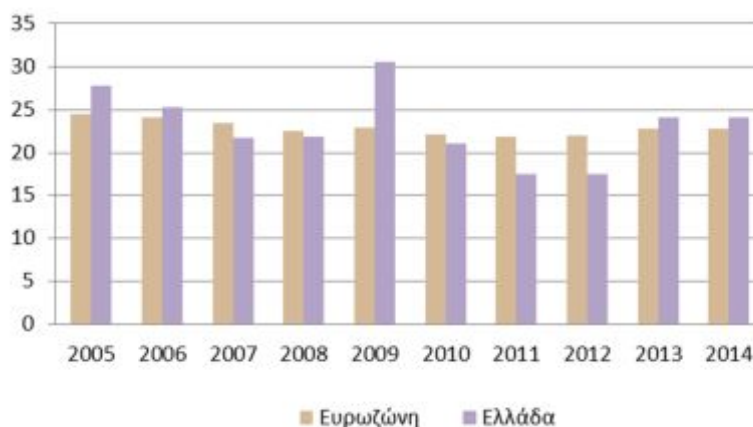
Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Αντίστοιχα ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής των επιχειρήσεων διαμορφώθηκε το 2014 στην Ελλάδα στο 24,1% έναντι 22,8% στην ευρωζώνη, ενώ η απόκλιση του αναμένεται να διευρυνθεί σημαντικά από το 2015, μετά τις τελευταίες αυξήσεις του ονομαστικού φορολογικού συντελεστή. Είναι σαφές ότι η υψηλή φορολόγηση σε συνδιασμό με άλλους ενδογενείς ή εξωγενείς παράγοντες όπως οι χρόνιες παθογένειες της ελληνικής οικονομίας οι οποίες δυσκολεύουν το επιχειρείν, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές και η έλλειψη χρηματοδότησης επηρεάζουν

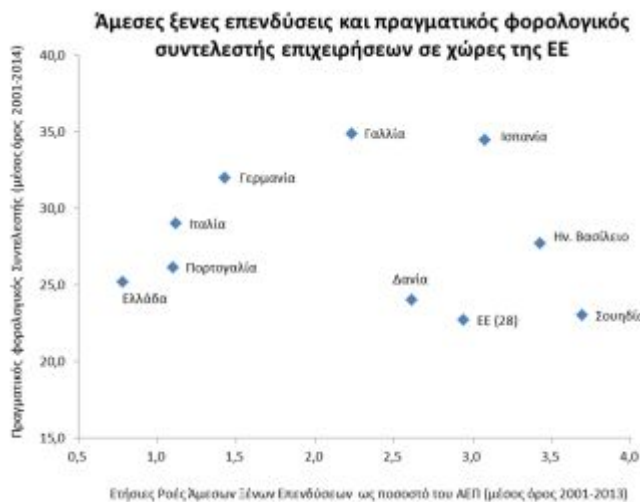
το επενδυτικό κλίμα και κατ' επέκταση τις προοπτικές ανάπτυξης της ύφεσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι σύμφωνα με μελέτες που εξετάζουν τις διασυννοριακές ροές διαπιστώνεται ότι κατά μέσο όρο, οι άμεσες ξένες επενδύσεις μειώνονται κατά 3,7%, μετά την αύξηση κατά 1 εκατοστιαία μονάδα του φορολογικού συντελεστή. Βέβαια υπάρχει ένα ευρύ φάσμα των εκτιμήσεων, με εύρος 0% έως 5% δεδομένου ότι η διαφοροποίηση αντικατοπτρίζει εν μέρει διαφορές μεταξύ των βιομηχανιών και των χωρών που εξετάζονται, ή των σχετικών χρονικών περιόδων. Ορισμένες πρόσφατες μελέτες διαπιστώνουν, για παράδειγμα, ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις γίνονται όλο και πιο ευαίσθητες στη φορολογία, αντανakλώντας την αυξανόμενη κινητικότητα του κεφαλαίου όταν έχουν εξαλειφθεί σε μεγάλο βαθμό τα μη φορολογικά εμπόδια. Επίσης, έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχουν και άλλοι σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν την προσέλκυση επενδύσεων σε μία χώρα εκτός από το ύψος της φορολόγησης όπως το σταθερο οικονομικό κλίμα, το μέγεθος της αγοράς, το κόστος συναλλαγών και μεταφοράς, κοκ.

Σύγκριση πραγματικού φορολογικού συντελεστή επιχειρήσεων - Ελλάδα & Ευρωζώνη (2005-2014)

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

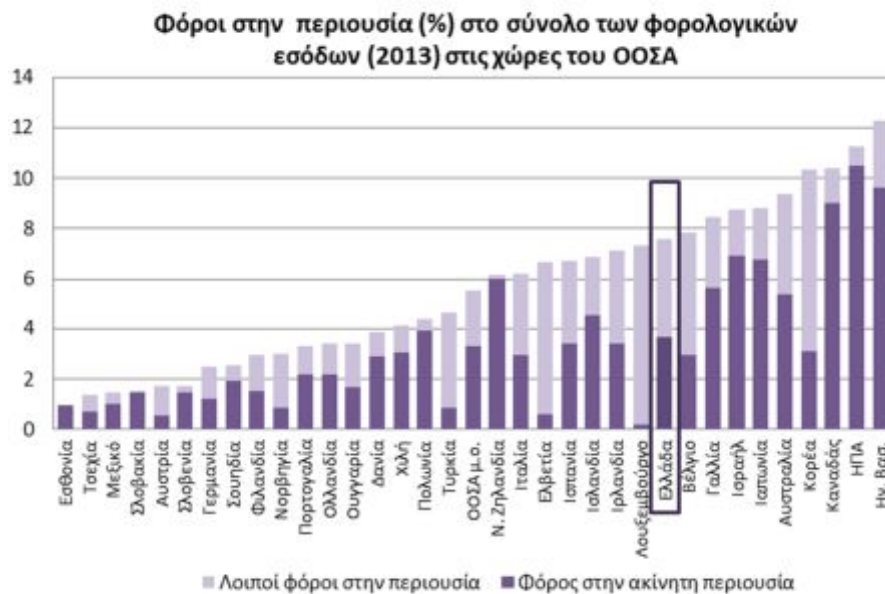
Τα παραπάνω ενυψύονται σχετίζοντας τις ετήσιες ροές άμεσων ξένων επενδύσεων ως (%) του ΑΕΠ και τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή επιχειρήσεων σε χώρες της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη και για τις δύο μεταβλητές το μέσο όρο των τελευταίων 14 ετών. Διαπιστώνεται καταρχήν ότι στην Ελλάδα οι ετήσιες ροές άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ (0,8%) είναι 3,8 φορές μικρότερες αυτών του μέσου όρου της ΕΕ (2,9%), παρότι ο φορολογικός συντελεστής είναι υψηλότερος στη χώρα μας μόνο κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Οι διαφορές αυτές είναι πολύ μεγαλύτερες σε χώρες με υψηλότερους πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές όπως η Γερμανία (32%), η Γαλλία (34,9%) και η Ισπανία (34,5%) οι οποίες παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά επενδύσεων. Για τις χώρες οι οποίες συνδιάζουν χαμηλούς συντελεστές φορολόγησης και ευνοϊκό περιβάλλον επιχειρηματικότητας τα ποσοστά ανεβαίνουν σημαντικά όπως στην περίπτωση της Ιρλανδίας όπου για την ίδια χρονική περίοδο ο μέσος ορος των ετήσιων ροών άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 8% και η φορολόγηση των επιχειρήσεων στο 14,4%

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Φόροι στην ακίνητη περιουσία

Με βάση τα στοιχεία του ΟΟΣΑ (2013), τα έσοδα από τον ετήσιο φόρο περιουσίας στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν στο 7,6% των συνολικών φορολογικών εσόδων, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να κατέχει το 4ο υψηλότερο ποσοστό στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών (3ο στην ευρωζώνη) και το 10ο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Σε ότι αφορά το φόρο στην ακίνητη περιουσία, αποτελεί σχεδόν το 50% της φορολόγησης στην περιουσία και διαμορφώθηκε στο 3,7% των συνολικών φορολογικών εσόδων (2013). Λαμβάνοντας υπόψη το εν λόγω μέγεθος η Ελλάδα κατατάσσεται στην 5^η θέση με το υψηλότερο ποσοστό στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών και στη 2^η θέση μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης με πρώτη τη Γαλλία (5,7%) και 11^η μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ με πρώτες τις ΗΠΑ (10,5%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (9,6%).

Πηγή: Eurostat, Piraeus Bank Research

Να σημειωθεί ότι οι φόροι στην ακίνητη περιουσία θεωρούνται ευρέως ως ένα αποδοτικό μέσο για την αύξηση των εσόδων, ενώ παράλληλα θεωρείται φιλικός φόρος σε σχέση με την ανάπτυξη δεδομένου ότι οι φόροι στα εταιρικά κέρδη και στο εισόδημα φυσικών προσώπων συνήθως θεωρούνται επιζήμιοι

για την ανάπτυξη, αφενός διότι αποθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα και αφετέρου την επενδυτική δραστηριότητα. Επιπλέον, έχει διαπιστωθεί σε ερευνητικό επίπεδο, ότι υπό προϋποθέσεις, μία αύξηση στο φόρο της ακίνητης περιουσίας έχει μικρή επίδραση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Παρόλα αυτά για μία σειρά από λόγους όπως το γεγονός ότι είναι φόρος σε περιουσιακό στοιχείο και όχι στο εισόδημα, το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης και οι κοινωνικές προεκτάσεις αυτού, όπως και ο αναγκαίος και με υψηλό κόστος τακτικός επαναπροσδιορισμός της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων προκειμένου να προσεγγίζουν τις τιμές αγοράς, αλλά και η έντονη και διαρκής απουσία οικονομικής δραστηριότητας στην αγορά ακινήτων, καθιστά το φόρο ιδιαίτερα αντιδημοφιλή και με έντονες πολιτικές αναταράξεις.

Συμπεράσματα

Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε η συγκριτική ανάλυση των επιμέρους φορολογικών δεικτών της Ελλάδος σε σχέση με αυτούς των χωρών μελών της ΕΕ. Τα σημαντικότερα ευρήματα της μελέτης συνοψίζονται στα εξής. Το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας έχει υποστεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις κατά τα τελευταία έτη στο πλαίσιο του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής. Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ έχουν αυξηθεί κατά τα τελευταία έτη αλλά εξακολουθούν να βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ28 και μεταξύ των χαμηλότερων της ζώνης του ευρώ. Συγκεκριμένα, τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερα σε σχέση με την προ κρίση εποχή, αλλά αυτό οφείλεται κυρίως στη σημαντική μείωση του ΑΕΠ και όχι στη βελτίωση των εσόδων. Αντίθετα, τα φορολογικά έσοδα έχουν μειωθεί σε σχέση με την περίοδο 2006-2010. Επιπλέον η σημερινή δομή των εσόδων παρουσιάζει μεγαλύτερη εξάρτηση από έμμεσους φόρους σε σύγκριση με τους άμεσους φόρους και τις κοινωνικές εισφορές. Παρόλα αυτά, με δεδομένο τον υψηλό βασικό συντελεστή ΦΠΑ, τα έσοδα από τη φορολόγηση στα προϊόντα υστερούν σημαντικά και αυτό οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες όπως η φοροδιαφυγή οι ελλείψεις εισπρακτικοί μηχανισμοί, κοκ. Αυτό αποτυπώνεται τόσο στο χαμηλό δείκτη αποδοτικότητας VAT Revenue Ratio του ΟΟΣΑ όσο και στον υψηλό δείκτη VAT-Gap μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.

Η φορολόγηση φυσικών προσώπων υστερεί κατά 7,4 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του αντίστοιχου μεγέθους της ευρωζώνης. Αντίθετα η διαφορά στη φορολόγηση των επιχειρήσεων είναι σαφώς μικρότερη. Η απόκλιση του πραγματικού φορολογικού συντελεστή των επιχειρήσεων μεταξύ Ελλάδας και Ευρωζώνης αναμένεται να διευρυνθεί μετά τις τελευταίες αυξήσεις του ονομαστικού φορολογικού συντελεστή. Είναι σαφές ότι η υψηλή φορολόγηση σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που επηρεάζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα, έχουν άμεσο αντίκτυπο στο επενδυτικό κλίμα και στις αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας. Η φορολογική πολιτική είναι μέρος της μακροοικονομικής πολιτικής που βρίσκεται πάντα στο επίκεντρο της πολιτικής συζήτησης, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στο πλαίσιο της ΕΕ. Είναι σαφές ότι η αναμόρφωση του φορολογικού καθεστώτος είναι το σημαντικότερο και ταχύτερο μέσο επηρεασμού της οικονομικής συγκυρίας στο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής. Επίσης είναι κατανοητό ότι είναι απαραίτητο τόσο το σταθερό φορολογικό σύστημα και η εξάλειψη της πολυνομίας για προσέλκυση επενδύσεων, όσο και οι μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης. Εκτιμάται ότι στο βαθμό που υπάρχει πολιτική βούληση και αποτελεσματική προσπάθεια για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, θα υπάρξουν θετικά αποτελέσματα και βελτίωση των δημοσιονομικών εσόδων. Οι παραπάνω προϋποθέσεις θα επιφέρουν σταδιακά βελτίωση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους δημόσιους θεσμούς, (η Ελλάδα με βάση το σχετικό δείκτη εμπιστοσύνης που καταρτίζει ο ΟΟΣΑ βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των χωρών του Οργανισμού), γεγονός που αποτελεί βασικό συστατικό τόσο για να διασφαλίζεται η είσπραξη βιώσιμων φορολογικών εσόδων όσο και να υποστηρίζονται υψηλά επίπεδα συμμόρφωσης.

Disclaimer: Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα συνιστά διαφημιστική ανακοίνωση ενημερωτικού περιεχομένου και δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση επενδυτική συμβουλή ούτε υποκίνηση ή προσφορά για συμμετοχή σε οποιαδήποτε συναλλαγή. Καμία πληροφορία που εμπεριέχεται σε αυτό, δεν θα πρέπει να εκληφθεί, σε καμία περίπτωση, ως κατάλληλη επένδυση για τον παραλήπτη, ούτε μέσο επίτευξης των συγκεκριμένων επενδυτικών στόχων ή κάλυψης οποιωνδήποτε άλλων αναγκών του παραλήπτη, ούτε υποκατάστατο τυχόν συμβατικών κειμένων που αφορούν τις περιγραφόμενες σε αυτό συναλλαγές. Για τους λόγους αυτούς, κάθε επενδυτής θα πρέπει να προβεί στη δική του αξιολόγηση οποιασδήποτε πληροφορίας παρέχεται στην παρούσα επικοινωνία και δεν θα πρέπει να βασίζεται σε οποιαδήποτε τέτοια πληροφορία ως εάν αυτή αποτελούσε επενδυτική συμβουλή. Το παρόν δε συνιστά, επίσης, έρευνα στον τομέα των επενδύσεων και, συνεπώς, δεν καταρτίσθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νόμου που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων. Οι πληροφορίες που εκτίθενται στο παρόν βασίζονται σε πηγές που διατίθενται στο κοινό και που θεωρούνται αξιόπιστες. Η Τράπεζα δεν φέρει καμία ευθύνη ως προς την ακρίβεια ή πληρότητα των πληροφοριών αυτών. Οι απόψεις και εκτιμήσεις που εκτίθενται στο παρόν αφορούν την τάση της εγχώριας και των διεθνών χρηματοοικονομικών αγορών κατά την αναγραφόμενη ημερομηνία και υπόκεινται σε αλλαγές χωρίς ειδοποίηση. Η Τράπεζα ενδέχεται, ωστόσο, να συμπεριλαμβάνει στο παρόν έρευνες στον τομέα των επενδύσεων, οι οποίες έχουν εκπονηθεί από τρίτα πρόσωπα που δεν ανήκουν στον όμιλο της. Η Τράπεζα δεν τροποποιεί τις ως άνω έρευνες, αλλά τις παραθέτει αυτούσιες, και, συνεπώς, δεν αναλαμβάνει οποιαδήποτε ευθύνη για το περιεχόμενο αυτών. Ο όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς είναι ένας οργανισμός με σημαντική ελληνική, αλλά και αυξανόμενη διεθνή παρουσία, και μεγάλο εύρος παρεχόμενων επενδυτικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο των επενδυτικών υπηρεσιών που παρέχει η Τράπεζα ή/και άλλες εταιρείες του ομίλου της ενδέχεται να ανακύψουν περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων σε σχέση με τις παρεχόμενες στο παρόν πληροφορίες. Σχετικά επισημαίνεται ότι η Τράπεζα και οι εταιρείες του ομίλου της μεταξύ άλλων: α) Δεν υπόκειται σε καμία απαγόρευση όσον αφορά τη διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό ή στο πλαίσιο διαχείρισης χαρτοφυλακίου πριν από τη δημοσιοποίηση του παρόντος φυλλαδίου, ή την απόκτηση μετοχών πριν από δημόσια εγγραφή. β) Ενδέχεται να παρέχει έναντι αμοιβής σε κάποιον από τους εκδότες, για τους οποίους παρέχονται με το παρόν πληροφορίες, υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής. γ) Ενδέχεται να συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο εκδοτών ή να έλκει άλλα χρηματοοικονομικά συμφέροντα από αυτούς. δ) Ενδέχεται να παρέχει υπηρεσίες ειδικού διαπραγματευτή ή αναδόχου σε κάποιους από τους αναφερόμενους στο παρόν εκδότες. Ε) Η Τράπεζα Πειραιώς ενδεχομένως να έχει εκδώσει σημειώματα διαφορετικά ή μη συμβατά με τις πληροφορίες που εκτίθενται στο παρόν σημείωμα. Ρητά επισημαίνεται ότι: α) τα αριθμητικά στοιχεία αναφέρονται στο παρελθόν και ότι οι προηγούμενες επιδόσεις δεν αποτελούν ασφαλή ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. β) τα αριθμητικά στοιχεία αφορούν προσομοίωση προηγούμενων επιδόσεων και ότι οι προηγούμενες αυτές επιδόσεις δεν αποτελούν ασφαλή ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. γ) οι προβλέψεις σχετικά με τις μελλοντικές επιδόσεις δεν αποτελούν ασφαλή ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. δ) η φορολογική μεταχείριση των αναφερόμενων στο παρόν πληροφοριών και συναλλαγών εξαρτάται και από τα ατομικά δεδομένα έκαστου επενδυτή και ενδέχεται να μεταβληθεί στο μέλλον. Ως εκ τούτου ο παραλήπτης οφείλει να αναζητήσει ανεξάρτητες συμβουλές ως προς τη φορολογική νομοθεσία που τον διέπει. ε) Η Τράπεζα Πειραιώς δεν υποχρεούται να ενημερώνει ή να κρατά επίκαιρες τις πληροφορίες που εμπεριέχονται στο παρόν.